

Co-funded by
the European Union

let's sign about sex

UITBREIDINGSGEDEELTE

VAARDIGHEDEN

Projectnummer: **2023-2-AT01-KA220-YOU-000180341**

Gefinancierd door het programma " " van de Europese Unie. De standpunten en meningen die hierin worden weergegeven, zijn echter uitsluitend die van de auteur(s) en weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europees Uitvoeringsagentschap voor Onderwijs en Cultuur (EACEA). Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan hiervoor verantwoordelijk worden gehouden .

Deel 1: Hoe ga je om met situaties in de seksuele voorlichting?

Ijsbreker: „Ja, nee, misschien“	3
Inleiding	3
Theorie – Problemen, uitdagingen en situaties herkennen	4
Activiteit – Rollenspel: omgaan met weerstand	9
Theorie – Crisisinterventie	10
Activiteit – Doorverwijsmogelijkheden	12
Beoordeling	14

Deel 2: Hoe geef je seksuele voorlichting?

Inleiding	16
Theorie – Het faciliteren van seksuele voorlichting	16
Activiteit – Hoe het leren faciliteren?	19
Theorie – Omgaan met lesmateriaal	20
Activiteit – Hoe vind je goede leermiddelen?	22
Theorie - Programma's ontwerpen	24
Het ontwerpen van inclusieve programma's voor seksuele voorlichting	26
Beoordeling	27

Deel 1: Hoe ga je om met situaties in seksuele voorlichting?

Titel van de activiteit	Ijsbreker: "Ja, nee, misschien" (10 minuten)	
Inhoud		Benodigdheden
<i>Deze ijsbreker is bedoeld om het bewustzijn van verschillende waarden te vergroten en vooroordelen te verminderen.</i> 1. Vertel een reeks luchtige maar relevante uitspraken (bijv. "Het is oké om met tieners over seks te praten", "Stilte in de klas betekent ongemak", "Alle culturen zien oogcontact op dezelfde manier"). 2. Deelnemers gaan naar een plek in de ruimte: a. "Ja" -> Ik ben het ermee eens b. 'Nee' -> Ik ben het er niet mee eens c. 'Misschien' -> Ik weet het niet zeker/het hangt ervan af 3. Bespreek een paar antwoorden. Benadruk: verschillende standpunten zijn oké. Daarom zijn vaardigheden als observeren en respectvol reageren van cruciaal belang.		• Open ruimte • Lijst met 5-6 stellingen
		Aanvullende bronnen

Titel van de activiteit	Inleiding ' ' (10 minuten)	
Inhoud		Materiaal

1. Kort overzicht: introduceer de leerdoelen + het programma 2. PPT ○ Waarom het omgaan met moeilijke situaties deel uitmaakt van de rol van elke opvoeder ○ Uitdagingen uit de praktijk (bijv. weerstand, culturele spanningen, onthullingen) ○ Vaardigheden die we vandaag gaan oefenen (bijv. observeren, grenzen stellen, doorverwijzen) 3. Vraag: „Met wat voor soort uitdagende situaties ben je al eens geconfronteerd, of ben je bang om mee te maken te krijgen bij seksuele voorlichting?” 4. De jeugdwerkers delen hun antwoorden met de groep of, als ze dat liever hebben, zetten ze deze kort en anoniem op een flip-over of bord.	• Projector • dia's
	Aanvullende bronnen

Titel van de activiteit	Theorie – Problemen, uitdagingen en situaties herkennen (20 minuten)	
Inhoud		Materiaal
<i>Deelnemers leren hoe ze gedrag kunnen observeren, signalen kunnen herkennen (waaronder culturele spanningen en weerstand)</i>		
		Aanvullende bronnen

en constructief kunnen reageren, terwijl de veiligheid van de groep gewaarborgd blijft.

1. Wat houdt het identificeren van problemen, uitdagingen en situaties in?

Het identificeren van problemen, uitdagingen en situaties verwijst naar het vermogen om:

- *Gedragsaanwijzingen te observeren en te herkennen die kunnen duiden op problemen in de leeromgeving.*
- *Emotionele reacties opmerken die kunnen duiden op ongemak, weerstand of gebrek aan betrokkenheid.*
- *Contextuele factoren, zoals culturele dynamiek of omgevingsbarrières, te detecteren die de deelname kunnen beïnvloeden.*
- *Constructief op deze signalen te reageren en tegelijkertijd een veilige en ondersteunende groepsatmosfeer te handhaven.*

2. Observatie en interpretatie

De houding van de waarnemer: een neutrale, niet-oordelende en nieuwsgierige benadering van het observeren van groepsdynamiek.

Bespreek wat er moet worden geobserveerd:

- Verbaal gedrag – weerstand, vermijdingsgedrag, defensief gedrag
- Non-verbaal gedrag – houding, gezichtsuitdrukkingen, stilzwijgen
- Emotioneel gedrag – frustratie, sarcasme, terugtrekken
- Contextuele factoren – gevoelige onderwerpen, geschiedenis van de groep, machtsverhoudingen

Kaderregels voor de bescherming van kinderen van RSH

<https://safeguardingsupporthub.org/sites/default/files/2020-11/RSH%20Safeguarding%20Framework%20for%20Online%20Hub.pdf>

<https://debaak.nl/inspiratie/feedback-geven>

(PREP)

<https://www.case.org/resources/6-ways-answer-difficult-questions-confidently>

Sleutelbegrippen:

- **Signaleringsvaardigheden** = het vermogen om subtiele signalen te herkennen.
- **Empathisch luisteren** = actief luisteren met de intentie om te begrijpen, niet om te reageren.

Let op patronen in de loop van de tijd, niet alleen op losse momenten.

3. Culturele spanningen herkennen

Culturele spanningen: *wanneer waarden, communicatiestijlen of verwachtingen leiden tot misverstanden of ongemak.*

Voorbeelden:

- Directe versus indirecte communicatie
- Machtsverhoudingen (leeftijd, autoriteit, genderrollen)
- Ongemak met kwetsbaarheid of deelname aan de groep

Manieren om hiermee om te gaan:

- Stel cultureel gevoelige vragen (bijv. "Wat vind je belangrijk in dit soort situaties?").
- Ontwikkel culturele nederigheid om open en nieuwsgierig te blijven en bereid te zijn om te leren van de perspectieven van anderen.

4. Weerstand en het overschrijden van grenzen begrijpen

Weerstand: *een beschermende reactie, niet per se een bedreiging.*

Soorten weerstand:

- Emotioneel (angst, woede, terugtrekken)

- Gedragmatig (terugtrekking, verstoring)

Gedrag waarbij grenzen worden overschreden: *verbale of fysieke handelingen die de persoonlijke of emotionele grenzen van anderen negeren of schenden.*

Technieken om de situatie te de-escaleren zijn:

- Blijf kalm en neutraal
- Geef indien nodig ruimte
- Vermijd gedrag dat de situatie verergert
- Gebruik eenvoudige, directe taal
- Schakel over naar de probleemoplossingsmodus
- Toon empathie en erken emoties
- Moedig zelfregulering aan
- Zorg voor veiligheid en handhaaf grenzen

Gebruik beschermingskaders om het beleid en de praktijk ter bescherming tegen seksuele uitbuiting, misbruik en seksuele intimidatie te versterken.

Het belang van het stellen van grenzen introduceren:

- Zorg voor veiligheid in de groep
- Respecteer verschillen
- Duidelijke, respectvolle communicatie

5. Omgaan met lastige vragen of spanningen

- **Blijf kalm en beheerst:** neem even de tijd om na te denken voordat je antwoordt en let op je lichaamstaal om ervoor te zorgen dat deze overeenkomt met je boodschap.

- **Erken de emoties en spreek je dankbaarheid uit** voor het stellen van de vraag of het uiten van de zorg: “Dat is een goede, maar lastige vraag. Bedankt voor het stellen ervan.”
- **Verduidelijk de vraag en herformuleer** deze om er zeker van te zijn dat je deze goed begrijpt.
- **Luister actief en empathisch** zonder te onderbreken. Verplaats jezelf in de ander en probeer zijn of haar standpunt te begrijpen.
- **Reageer doordacht en eerlijk.** Als je geen antwoord hebt, zeg dat dan eerlijk en bied aan om er later op terug te komen: “Ik ga dit even onderzoeken en kom er bij je op terug.” Als je niet meteen kunt antwoorden: “Laten we nu eerst ... aanpakken” en bied aan om het later verder te bespreken.
- **Gebruik gestructureerde antwoorden** en pas modellen zoals PREP (Point, Reason, Evidence, Point) toe om je antwoord duidelijk en zelfverzekerd te structureren.
- **De-escaleer de situatie en blijf respectvol** als het gesprek verhit raakt; vraag of de persoon een gesprek of een debat wil om een constructieve toon te zetten. Geef het goede voorbeeld door respectvol gedrag te vertonen: *onderbreek niet, vermijd sarcasme of verwijten, en houd opmerkingen beschrijvend in plaats van kritisch.*
- **Ga na wat de onderliggende kwesties zijn** als de spanning niet in verhouding lijkt te staan tot het onderwerp; vraag voorzichtig of er diepere zorgen meespelen: “Maak je je op dit moment zorgen of ben je bang voor iets anders?”

Deze aanpak zorgt ervoor dat de sessie doelgericht is en van begin tot eind op één lijn blijft.

6. Oefening in micro-observatie

1. Laat een korte videoclip zien of speel een rollenspel van 1 minuut na waarin een groepssituatie met subtiële spanning of weerstand wordt uitgebeeld. (Voorbeeld:

iemand die onderbreekt, iemand die zich terugtrekt, een cultureel misverstand)

2. Vraag de deelnemers:

- Wat is jullie opgevallen?
- Wat zou dit gedrag kunnen betekenen?
- Hoe zou je hierop kunnen reageren?

3. Verzamel de antwoorden en corrigeer of vul belangrijke punten op een vriendelijke manier aan.

Titel van de activiteit	Activiteit – Rollenspel: omgaan met weerstand (20 minuten)	
Inhoud		Materiaal
<i>Deelnemers oefenen hoe ze constructief kunnen reageren op weerstand of grensoverschrijdend gedrag tijdens seksuele voorlichtingssessies, terwijl ze kalm blijven en de veiligheid van de groep waarborgen.</i> 1. Groepsindeling Verdeel de deelnemers in kleine groepjes van 3 personen. Elke groep krijgt een kort scenario waarin een jeugdwerker een onderwerp uit de seksuele voorlichting behandelt en weerstand of uitdagend gedrag van één deelnemer tegenkomt. Voorbeelden van scenario's zijn: • Een deelnemer weigert mee te doen aan een activiteit • Er wordt een afwijzende of sarcastische opmerking gemaakt in de groep • Iemand domineert het gesprek en onderbreekt anderen • Een gevoelige vraag zorgt voor ongemak • Een deelnemer trekt een groepsafspraken in twijfel of overschrijdt een grens		
		Aanvullende bronnen

2. Rollen toewijzen

Elk groepslid neemt een van de volgende rollen op zich:

- **Facilitator:** oefent met het reageren op weerstand
- **Deelnemer:** speelt het uitdagende gedrag na
- **Waarnemer:** kijkt toe en geeft feedback

Na elke ronde (max. 5 minuten) wisselen de groepsleden van rol, totdat iedereen eenmaal als begeleider heeft gefungeerd.

3. Opdracht: oefen de reactie

Tijdens het rollenspel moet de begeleider:

- Het gedrag herkennen en kalm blijven
- Inclusieve, niet-oordelende taal gebruiken
- duidelijke en respectvolle grenzen stellen
- Empathie tonen en de situatie de-escaleren
- De emotionele veiligheid van de groep waarborgen

4. Groepsgesprek

Iedereen vertelt kort wat hij of zij heeft meegemaakt.

Titel van de activiteit	Theorie – Crisisinterventie (EU-niveau) (20 minuten)	
Inhoud		Materiaal
<i>Introduceert het concept van crisisinterventie, met name in de context van jeugdwerk en reacties op seksueel misbruik of seksueel ongepast gedrag. Het schetst de belangrijkste maatregelen die jeugdwerkers kunnen nemen, gebaseerd op beginselen op EU-niveau en beschermingspraktijken.</i>		
		Aanvullende bronnen

1. Wat is crisisinterventie (op EU-niveau)?

Crisisinterventie is een kortdurende, onmiddellijke reactie op acute crisissituaties. Het doel is:

- De onmiddellijke veiligheid van het individu of de groep te waarborgen
- Emotionele stress te verminderen en de situatie te stabiliseren
- Het herstellen van basisfunctioneren en controle
- Doorverwijzing naar gespecialiseerde hulp of langdurige ondersteuning te bieden

Binnen de EU-context sluit deze aanpak aan bij kaders die de menselijke waardigheid, geestelijke gezondheid en bescherming tegen misbruik of uitbuiting bevorderen.

2. Wat kun je als jeugdwerker doen in geval van seksueel misbruik of seksueel ongepast gedrag?

Als jeugdwerker is het niet jouw taak om een onderzoek in te stellen, maar om ondersteunend te reageren en passende maatregelen te nemen.

Basisstappen die je moet volgen:

- Luister – blijf kalm, creëer een veilige ruimte, laat de persoon praten zonder druk of oordeel.
- Herken – wees alert op signalen van misbruik of leed (verbaal, gedragsmatig, emotioneel).
- Doorverwijzen – weet wanneer en hoe je de persoon kunt doorverwijzen naar de juiste professionals of hulpdiensten.

3. Waar kun je de persoon doorverwijzen?

Afhankelijk van de context en de ernst kan doorverwijzing plaatsvinden naar:

- Flag-systeem (voor het beoordelen van en reageren op seksueel gedrag bij jongeren)
- Beschermingsprocedures van uw organisatie

- Interne contactpunten voor kinderscherming
- Kinderbeschermingsdiensten
- Gezondheidswerkers of therapeuten
- Lokale crisiscentra of hulplijnen
- Politie of juridische diensten (in gevallen die juridische opvolging vereisen)

Volg altijd de lokale protocollen voor kinderscherming en zorg ervoor dat de documentatie op respectvolle en veilige wijze wordt opgesteld.

Titel van de activiteit	Activiteit – Doorverwijsmogelijkheden (op EU-niveau) (20 minuten)	
Inhoud		Materiaal
<i>Deelnemers gaan actief op zoek naar en brengen geschikte doorverwijzingsroutes in kaart voor dove jongeren in hun eigen lokale, nationale of regionale context. Hierbij gaat het onder meer om inzicht in welke diensten toegankelijk en cultuurgevoelig zijn en over de nodige middelen beschikken om dove jongeren in crisis te ondersteunen.</i> 1. Groepsindeling Verdeel de deelnemers in kleine groepen van 3-4 personen. 2. Geef een scenario Geef elke groep een crisisscenario waarin een dove jongere betrokken is		• Scenariokaarten (afgedrukt of op het scherm) • toegang tot internet of een vooraf samengestelde lijst met lokale hulpbronnen • flip-overpapier of sjabloon voor het in kaart brengen van opties • markeerstiften of plakbriefjes
		Aanvullende bronnen

Voorbeelden van scenario's:

- Een 15-jarig meisje vertelt dat ze door een klasgenoot op ongepaste wijze is aangeraakt.
- Een 17-jarige jongen met een lichte verstandelijke beperking slaat een leeftijdsgenoot nadat hij op de schouder is aangeraakt. Als hem hiernaar wordt gevraagd, lijkt hij van streek, maar kan hij zijn reactie niet duidelijk uitleggen.
- Een meisje weigert deel te nemen aan een groepsgesprek over seksuele voorlichting; ze vindt het gevaarlijk om over dit soort dingen te praten.
- Tijdens een les over lichaamsgrenzen vertrouwt een meisje de begeleider in vertrouwen toe: "Zoiets is mij ook overkomen... maar het was mijn oom."
- Tijdens een discussie over toestemming en persoonlijke grenzen raakt een jongen (16) plotseling van streek, verlaat de ruimte en weigert terug te komen. Later laat hij weten dat hij „een hekel heeft aan praten over dit onderwerp."
- Een 14-jarige deelnemer met een conservatieve achtergrond verstoort de sessie tijdens een discussie over genderdiversiteit en zegt: „Dit is verkeerd. Mijn familie zegt dat dit beschamend is."
- Tijdens een groepsactiviteit over veilige seks begint een jongen seksueel expliciete grappen te maken en gebaren te maken naar een andere deelnemer. De andere deelnemer ziet er zichtbaar ongemakkelijk uit.
- Tijdens een vraag-en-antwoordronde over relaties vraagt een jongere: 'Wat als iemand dingen met je doet terwijl je slaapt – telt dat dan als seks?' Zijn toon is zacht en serieus.

3. Opdracht: Stel doorverwijsmogelijkheden op

Elke groep wordt gevraagd om doorverwijsmogelijkheden voor hun scenario in kaart te brengen door de volgende leidende vragen te beantwoorden:

1. Wat is de aard van deze crisis?
2. Wie moet worden geïnformeerd of erbij worden betrokken?
3. Welke externe diensten kunnen dove jongeren in deze situatie ondersteunen?
4. Hoe kun je ervoor zorgen dat de communicatie toegankelijk is?

4. Groepspresentaties en reflectie

Elke groep presenteert:

- De doorverwijsmogelijkheden die ze hebben geïdentificeerd
- Hoe zij het doorverwijzingsproces zouden aanpakken
- Eventuele uitdagingen die ze tegenkwamen bij het vinden van diensten
- Wat ze van dit onderzoek hebben geleerd

Faciliteer een korte groepsdiscussie:

- Welke hiaten zijn er in de dienstverlening voor dove jongeren?
- Hoe kunnen organisaties hun beschermings- en doorverwijzingssystemen verbeteren om inclusiever te zijn?

Titel van de activiteit	Beoordelings e (5 minuten)	
	Inhoud	Benodigdheden

Co-funded by
the European Union

Samenvatting en reflectie Iedereen vertelt in het kort wat hij of zij van deze sessie vond en wat hij of zij ervan heeft geleerd.	
	Aanvullende bronnen

Deel 2: Hoe geef je seksuele voorlichting?

Titel van de activiteit	Inleiding: ' ' (5 minuten)	
Inhoud	Materiaal	
Inleidende PPT: 1. Kort overzicht: de leerdoelen en het programma introduceren 2. Het belang van didactische vaardigheden in seksuele voorlichting (discussie)	• PPT – Inleiding • laptop, projector	
	Aanvullende bronnen	

Titel van de activiteit	Theorie – Het faciliteren van het leerproces in seksuele voorlichting (15 min)	
Inhoud	Benodigdheden	
1. Wat is het faciliteren van het leerproces? <i>Faciliteren van leren betekent het begeleiden en ondersteunen van deelnemers door middel van actieve, interactieve en inclusieve lesmethoden. Dit omvat:</i> • <i>Het creëren van een veilige, respectvolle leeromgeving</i> • <i>Het gebruik van diverse technieken die zijn afgestemd op de behoeften van de leerlingen</i> • <i>Aanpassing aan taal, achtergrond, leeftijd, geslacht en vaardigheden</i>	• PPT – Het leren faciliteren, • laptop, projector	
	Aanvullende bronnen	

2. Benaderingen van seksuele voorlichting

- *Uitgebreide seksuele voorlichting (CSE): op wetenschappelijk bewijs gebaseerd, inclusief, behandelt emoties, relaties, rechten en gezondheid.*
- *Voorlichting die uitsluitend op onthouding is gericht: richt zich op het uitstellen van seksuele activiteit, laat vaak belangrijke onderwerpen buiten beschouwing (bijv. LGBTQIA+ of anticonceptie).*

Deelnemers verkennen beide benaderingen en denken na over welke het beste aansluit bij inclusief onderwijs voor dove jongeren.

3. Het belang + hoe creëer je een veilige ruimte

Begeleiders moeten een groepsomgeving creëren op basis van:

- *Duidelijke grenzen en wederzijds respect*
- *Veilige(re) ruimte: focus op comfort en veiligheid*
- *Een ruimte waar men zich vrij voelt: moedigt aan om zich uit te spreken over moeilijke of emotionele onderwerpen*

Strategieën:

- *Samen groepsafspraken maken*
- *Houd rekening met culturele gevoeligheden*
- *Gebruik neutrale, inclusieve taal*

4. Actieve en inclusieve leermethoden

Deelnemers verkennen en oefenen methoden zoals:

- *Think–pair–share: korte, reflectieve opdrachten in tweetallen*
- *Casestudies of discussies over dilemma's: cursisten reflecteren en reageren*
- *Spelletjes: quizen, bordspellen of bewegingsgerichte activiteiten*
- *Door lotgenoten geleide sessies: dove lotgenoten begeleiden activiteiten gezamenlijk*
- *Praktische demonstraties: met behulp van modellen of rekwisieten (bijv. anticonceptie)*

https://en.wikipedia.org/wiki/Comprehensive_sex_education

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260770>

<https://udlguidelines.cast.org/>

Deze methoden zijn visueel aangepast voor cursisten die gebarentaal gebruiken.

5. Lesmethoden die geschikt zijn voor dove cursisten

Dove cursisten hebben het meeste baat bij visueel rijke, interactieve en op ervaring gebaseerde methoden. Voorbeelden hiervan zijn:

- *Visueel vertellen (bijv. animaties of video's)*
- *Rollenspel met duidelijke visuele aanwijzingen*
- *Groepsdiscussies*
- *Videomateriaal met ondertiteling of gebarentaalvertolking*
- *Flashcards of symboolkaarten voor begrippen*
- *Drama- of theatertechnieken (waarbij begrippen worden uitgebeeld)*

Belangrijk: Breng de belangrijkste woordenschat altijd eerst in gebarentaal bij en gebruik consequent visuele hulpmiddelen om het begrip te ondersteunen.

6. Differentiatie in het onderwijs

Differentiatie betekent het aanpassen van lessen aan de individuele behoeften van leerlingen. Bij seksuele voorlichting kan dit het volgende inhouden:

- *Leeftijd: pas de complexiteit van de inhoud en de taal aan*
- *Taalvaardigheid: Gebruik duidelijke, eenvoudige taal en beeldmateriaal*
- *Culturele achtergrond: houd rekening met normen, overtuigingen en gevoeligheden*
- *Geslacht en identiteit: Gebruik inclusieve voorbeelden en vermijd stereotypen*
- *Beperking: Zorg voor fysieke, visuele en cognitieve toegankelijkheid*

Tips voor de uitvoering:

- *Bied inhoud aan in meerdere formaten (tekst, afbeelding, video)*
- *Gebruik kleine groepen voor meer persoonlijke interactie*

- Geef opgebouwde taken (begin eenvoudig, bouw de complexiteit op)
- Bied keuzes aan in de manier waarop leerlingen kunnen reageren of deelnemen

Titel van de activiteit	Activiteit - Hoe het leerproces bevorderen? (15 min)	
Inhoud	Materiaal	
<i>Deze activiteit richt zich op het oefenen van inclusieve onderwijsstrategieën door de inhoud van seksuele voorlichting aan te passen aan de behoeften van diverse leerlingen.</i> 1. Groepsindeling Verdeel de deelnemers in kleine groepen (3-4 personen per groep). Geef elke groep een onderwerp dat verband houdt met seksuele voorlichting, zoals: • Anticonceptie • Toestemming • Hygiëne • Soa's • Genderdiversiteit • Online gedrag (sexting) 2. Bepaal de doelgroep Elke groep ontwikkelt drie aangepaste versies van een korte les over hun onderwerp, specifiek afgestemd op: • Dove jongeren van 14/15 jaar • Dove jongeren met ontwikkelingsstoornissen	• Flip-overpapier of werkbladen (optioneel), • pennen/stiften, • informatiebladen (optioneel)	
	Aanvullende bronnen	
	Voorbeelden van inclusieve onderwijsstrategieën - Handleidingen voor het aanpassen van lesmateriaal voor jongeren met een beperking of taalbehoeften - Cultureel passende visuele hulpmiddelen of een lijst met bronnen	

- Dove jongeren met verschillende culturele achtergronden

Groepen moeten rekening houden met de toegankelijkheid, het taalniveau, de culturele relevantie en de visuele kwaliteit van het lesmateriaal voor de toegewezen doelgroep.

3. Opdracht: Pas de les aan

Bij de planning moeten ze aandacht besteden aan:

- **Lesmethode** (bijv. discussie, beeldmateriaal, rollenspel)
- **Activiteiten** (bijv. interactieve of creatieve benaderingen)
- **Het creëren van een veilige omgeving** (bijv. taalgebruik, groepsafspraken, inclusieve toon)
- **Differentiatie** (afstemmen op leeftijd, vaardigheden, taal en culturele relevantie)

Groepspresentaties en discussie

Groepen presenteren een korte samenvatting van hun aanpassingen en reflecteren op:

- Welke veranderingen ze hebben aangebracht en waarom
- Welke uitdagingen ze tegenkwamen
- Hoe ze ervoor hebben gezorgd dat de les inclusief, veilig en boeiend zou zijn voor hun publiek

Titel van de activiteit	Theorie – Beheer van onderwijsmiddelen (15 min)	
Inhoud		Materiaal
1. Wat is middelenbeheer in het onderwijs?		• PPT Bronnen beheren, • laptop of computer, • projector,

Het beheren van middelen houdt in dat je in staat bent om geschikt lesmateriaal en hulpmiddelen te identificeren, te evalueren, aan te passen en te gebruiken die:

- Visueel aantrekkelijk zijn (bijv. infographics, illustraties)
- Digitaal toegankelijk zijn (bijv. online hulpmiddelen, video's)
- Geschikt zijn voor het taalniveau en de lees- en schrijfvaardigheid
- Inclusief en cultureel relevant

2. Demonstratie: goed versus slecht lesmateriaal

Geef visuele voorbeelden, zoals:

- Een duidelijke infographic versus een compacte tekstblok
- Een cultureel inclusieve illustratie versus stereotiepe of bevooroordeelde inhoud
- Leeftijdsgeschikte video's versus te technisch of abstract materiaal

Gebruik dit als uitgangspunt voor een discussie over waarom deze verschillen van belang zijn in seksuele voorlichting.

3. Interactieve discussie

Vragen voor de hele groep (uitwisseling binnen de groep):

- “Wat is je favoriete bron van informatie of lesmateriaal?”
- “Hoe controleer je of de informatie betrouwbaar en geschikt is?”

Iedereen moet aan het woord komen als hij of zij dat wil, waarna je in de plenaire vergadering een aantal reacties verzamelt.

Gebruik hun antwoorden om het concept van bronbeoordeling te introduceren.

4. Introductie van bronnen

- voorbeeldhand-outs of schermafbeeldingen van voorbeeldbronnen

Aanvullende bronnen

WP2 + WP4

(wordt later aangevuld na onderzoek)

Laat verschillende bronnen zien die betrouwbaar zijn en correcte informatie bevatten. Zorg ervoor dat al het materiaal vooraf is gecontroleerd om verkeerde informatie te voorkomen.

- Presenteer een zorgvuldig samengestelde lijst met betrouwbare en nauwkeurige bronnen, waaronder die uit WP2 en WP4.
- Demonstreer kort hoe je door sommige bronnen navigeert en ze gebruikt.
- Voeg aanvullende tools of platforms toe die u vertrouwt

5. Zoekstrategieën voor docenten

Introduceer slimme zoektechnieken voor het vinden van hoogwaardige bronnen voor seksuele voorlichting, zoals:

- Het gebruik van trefwoorden in combinatie met filters (bijv. “infographic over inclusieve seksuele voorlichting” + “PDF”)
- Controleer het auteurschap en de betrouwbaarheid van de bron (overheid, academisch)
- Gebruik van specifieke portalen (bijv. WHO, Rutgers, SENSOA)
- Bronnen opslaan als bladwijzer en ordenen op thema of leeftijdsgroep

Titel van de activiteit	Activiteit – Hoe vind je goede bronnen? (15 min)	
Inhoud	Materiaal	
<i>Deze activiteit is bedoeld om te oefenen met het vinden, beoordelen en gebruiken van betrouwbare en relevante educatieve bronnen voor seksuele voorlichting.</i> 1. Groepsindeling	• Persoonlijke apparaten (telefoons, laptops of tablets), • internettoegang, • papier en pennen om aantekeningen te maken	

Houd dezelfde groepen, onderwerpen en doelgroepen aan als in de activiteit over het faciliteren van het leerproces.

2. Doelgroep toewijzen

Elke groep houdt bij het werken rekening met de toegewezen doelgroep.

Groepen moeten rekening houden met de toegankelijkheid, het taalniveau, de culturele relevantie en de visuele kwaliteit van de bronnen voor hun toegewezen doelgroep.

3. Onderzoeksopdracht

Groepen worden gevraagd om bronnen te zoeken en te evalueren die kunnen worden gebruikt om hun onderwerp aan hun toegewezen doelgroep te onderwijzen. Ze moeten antwoorden vinden op de volgende vragen:

- Wat is het?
- Hoe werkt het of hoe ziet het eruit?
- Wat zijn de belangrijkste feiten of boodschappen?
- Zijn er ondersteunende afbeeldingen, video's of activiteiten?

Moedig hen aan om rekening te houden met de doelgroep.

4. Groepspresentaties en discussie

Elke groep presenteert kort haar bevindingen aan de hele groep en reflecteert op:

- Wat hebben jullie gevonden?
- Hoe hebben jullie naar informatie gezocht?
- Met welke uitdagingen werden jullie geconfronteerd bij het vinden van inclusief of toegankelijk materiaal?
- Hoe hebben jullie gecontroleerd of de bronnen betrouwbaar waren?
- Zouden jullie meer tijd, hulpmiddelen of ondersteuning nodig hebben om jullie zoekproces te verbeteren?

Moedig korte feedback van medestudenten en vergelijkingen tussen verschillende doelgroepen aan.

Aanvullende bronnen

Titel van de activiteit	Theorie – Programma's ontwerpen (15 minuten)	
	Inhoud	Materiaal
	<i>Deelnemers leren hoe ze effectieve, gestructureerde en inclusieve programma's voor seksuele voorlichting kunnen ontwerpen door gebruik te maken van duidelijke leerdoelen, doordachte sessieplanning, diverse lesmethoden en passende evaluatiestrategieën.</i> 1. Wat is het ontwerpen van programma's? Het ontwerpen van programma's houdt in dat er gestructureerde, doelgerichte educatieve sessies of volledige leerplannen worden ontwikkeld. Dit omvat: • Het vaststellen van duidelijke leerdoelen • Het kiezen van geschikte inhoud, methoden en materialen • De structuur en het verloop van de sessie plannen • Het kiezen van evaluatiemethoden die aansluiten bij de doelstellingen en de doelgroep 2. De 'Backward Design'-aanpak introduceren <i>Het raamwerk van de 'Backward Design-theorie', ontwikkeld door Grant Wiggins en Jay McTighe, is een driestappenmethode voor effectieve programmaplanning:</i> 1. Begin met de leerdoelen ○ Vraag: wat moeten de leerlingen aan het einde van de sessie begrijpen, weten en kunnen? 2. Bepaal hoe je de voortgang gaat beoordelen ○ Vraag: hoe ga ik meten of er daadwerkelijk leerproces heeft plaatsgevonden?	• PPT-presentatie ‘Programma’s ontwerpen’ of flip-over, • voorbeeldwerkbladen (voor leerdoelen, planning en evaluatie), • laptop en projector, • voorbeeldmateriaal uit bestaande programma’s voor seksuele voorlichting
	Aanvullende bronnen	

3. Ontwikkel lessen en lesmateriaal

- Vraag jezelf af: welke activiteiten, materialen en methoden helpen de cursisten om de leerdoelen te bereiken?

Deze aanpak zorgt ervoor dat de sessie doelgericht is en van begin tot eind op elkaar is afgestemd.

3. Subonderwerpen en leidende vragen

Leerdoelen formuleren

- Wat moeten deelnemers aan het einde van de sessie weten, kunnen of voelen?
- Hoe kun je SMART-doelstellingen (Specifiek, Meetbaar, Haalbaar, Relevant, Tijdgebonden) opstellen?

Een workshop of les structureren

- Hoe kan de sessie op een duidelijke en boeiende manier worden georganiseerd?
- Belangrijke onderdelen: inleiding -> kernactiviteiten -> afsluiting -> reflectie

Gebruik van diverse materialen en activiteiten

- Welke hulpmiddelen kunnen je sessie boeiender maken (bijv. video, rollenspel, groepsdiscussie, quiz)?
- Hoe zorg je voor diversiteit en betrokkenheid in je sessies?

Evaluatiemethoden kiezen

- Hoe beoordeel je of de doelstellingen zijn bereikt?
- Voorbeelden: observatie, zelfevaluatie, korte quizzen, groepsfeedback

4. Voorbeelden uit de seksuele voorlichting

Backward design:

<https://eenmeesterinleren.nl/backward-design-theorie/>

SMART:

https://www.uu.nl/sites/default/files/upper_leerdoelen_smart_opstellen.pdf

Om het ontwerpen van een programma in context te illustreren, kunt u een onderwerp als 'Respect in relaties' gebruiken:

- Doelstelling: Leerlingen kunnen respectvol en respectloos gedrag in een relatie onderscheiden
- Beoordeling: Leerlingen nemen deel aan een rollenspel en vullen een checklist in
- Activiteiten: korte video + discussie, rollenspel, groepsreflectie
- Materialen: Videoclips, gedragscontrolelijst, scenariokaarten

Titel van de activiteit	Het ontwerpen van inclusieve programma's voor seksuele voorlichting (20 minuten)	
Inhoud		Materiaal
<i>Deelnemers passen het Backward Design-raamwerk toe om een korte, gestructureerde sessie over seksuele voorlichting te ontwikkelen.</i> 1. Groepsindeling Houd dezelfde groepen, onderwerpen en doelgroepen aan als in de activiteit over het faciliteren van het leerproces. 2. Doelgroep toewijzen Elke groep houdt bij het werken rekening met de toegewezen doelgroep. 3. Opdracht: pas het Backward Design-raamwerk toe Met behulp van een werkblad of flip-over ontwikkelt elke groep een miniles van 15–20 minuten op basis van de drie kernstappen van Backward Design: Stap 1: Bepaal de leerdoelstelling - Wat moeten de leerlingen aan het einde van de sessie weten, begrijpen of kunnen?		• Flip-overpapier of werkbladen (met het Backward Design-sjabloon), • stiften of pennen, • laptops of telefoons, • voorbeeldonderwerpen of kaarten
		Aanvullende bronnen

Stap 2: Bepaal de toetsing

- Hoe weet je of de leerlingen de doelstelling hebben bereikt? (bijv. discussie, quiz, observatie)

Stap 3: Plan de activiteiten voor de sessie

- Welke lesmethoden of activiteiten helpen de cursisten om de doelstelling te bereiken?

4. Presentatie en feedback

- Elke groep presenteert zijn of haar plan voor de miniles
- Optioneel: medecursisten of de begeleider geven feedback aan de hand van 3 vragen:
 - Wat zijn de sterke punten?
 - Wat is onduidelijk of ontbreekt er?
 - Wat kan er verbeterd of aangepast worden?

Titel van de activiteit	Beoordelings e (5 minuten)	
	Inhoud	Materiaal
Samenvatting en reflectie Iedereen vertelt in het kort wat hij of zij van deze sessie vond en wat hij of zij ervan heeft geleerd.		
		Aanvullende bronnen